

78901
+

Kribuna

ŠTEV. 1-2
GENA 3 DIN
LETNIK XXVI

PO 1915/1982

SEZNAM KNJIŽNIC V Ljubljani

1. Knj. Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo, Titova 102
2. Knj. Višje šole za socialne delavce, Šaranovičeva 5
3. Knj. Instituta za sociologijo in filozofijo, Trg osvoboditve 1
4. Knj. Oddelka za filozofijo FF, Aškerčeva 12
5. Knj. Oddelka za sociologijo FF, Aškerčeva 12
6. Knj. Oddelka za pedagogiko FF, Aškerčeva 12
7. Knj. Oddelka za psihologijo FF, Aškerčeva 12
8. Knj. Oddelka za zgodovino FF, Aškerčeva 12
9. Knj. Oddelka za umetnostno zgodovino FF, Aškerčeva 12
10. Knj. Oddelka za arheologijo FF, Aškerčeva 12
11. Knj. Oddelka za etnologijo FF, Aškerčeva 12
12. Knj. Oddelka za geografijo FF, Aškerčeva 12
13. Knj. Oddelka za slovenske jezike in književnost FF, Aškerčeva 12
14. Knj. Oddelka za romanske jezike in književnost FF, Aškerčeva 12
15. Knj. Oddelka za grški in latinski jezik s književnostjo FF, Aškerčeva 12
16. Knj. Oddelka za germanske jezike in književnosti FF, Aškerčeva 12
17. Knj. Oddelka za svetovno književnost in literarno teorijo FF, Aškerčeva 12
18. Knj. Oddelka za primerjalno jezikoslovje in orientalistiko FF, Aškerčeva 12
19. Knj. Oddelka za muzikologijo FF, Aškerčeva 12
20. Knj. Glasbeno narodopisnega instituta, Wolfova 8
21. Knj. Akademije za glasbo, Gosposka 8
22. Knj. Akademije za gledališče, film, radio in televizijo, Nazorjeva 3
23. Knj. Slovenskega etnografskega muzeja, Prešernova 20
24. Knj. Instituta za ekonomska raziskovanja, Gorupova 7
25. Centralna ekonomska knjižnica, Gregorčičeva 27
26. Knjižnica Pravne fakultete, Trg osvoboditve 11
27. Knj. Instituta za kriminologijo, Trg osvoboditve 11
28. Knjižnica za javno upravo in delovna razmerja, Trg osvoboditve 11
29. Centralna medicinska knjižnica, Vrazov trg 4
30. Knj. Višje šole za zdravstvene delavce, Poljanska 26 a
31. Knj. Visoke šole za telesno kulturo, Gortanova
32. Semeniška knjižnica, Dolničarjeva 4
33. Knj. Teološke fakultete, Poljanska 4
34. Nadškofijska knjižnica, Ciril Metodov trg 4
35. Frančiškanska knjižnica, Prešernov trg 4
36. Biblioteka SAZU, Novi trg 3
37. Slovenska knjižnica, Gosposka 15
38. Knj. Moderne galerije, Tomšičeva 14
39. Knj. Pedagoške akademije, Stari trg 34
40. Knj. Narodne galerije, Prežihova 1
41. Knj. Narodnega muzeja, Prešernova 20
42. Knj. Mestnega arhiva, Kresija
43. Knj. Arhiva Slovenije, Levstikov trg 3
44. Knj. Instituta za narodnostna vprašanja, Cankarjeva 5
45. Knj. Instituta za zgodovino delavskega gibanja, Trg osvoboditve 1
46. Mestna ljudska knjižnica, Gosposka 1
47. Delavska knjižnica, Prešernova 30
48. Knj. Slovenskega šolskega muzeja, Poljanska 28
49. Knj. Akademije za likovno umetnost, Erjavčeva 23
50. Knj. Oddelka za arhitekturo, Cojzova 5
51. Knj. Geodetsko komunalnega odseka, Aškerčeva 18
52. Knj. Prometnega odseka FAGG, Aškerčeva 9
53. Knj. Gradbenega oddelka FAGG, Jamova 2
54. Knj. Urbanističnega instituta SRS, Titova 98
55. Knj. Geološkega odseka FNT, Aškerčeva 20
56. Knj. Tehniškega muzeja Slovenije, Parmova 33
57. Centralna tehniška knjižnica, Tomšičeva 7
58. Knj. Instituta za gozdno in lesno gospodarstvo, Večna pot 30
59. Knj. Kmetijskega instituta Slovenije, Hacquetova 2
60. Knj. Fakultete za elektrotehniko, Tržaška 25
61. Knj. Elektroiustituta Milan Vidmar, Hajdrihova 19
62. Knj. Instituta Jožef Stefan, Jamova 39
63. Knj. Fakultete za strojništvo, Aškerčeva 16
64. Knj. Instituta za metalno konstrukcije, Mencingerjeva 7
65. Knj. Oddelka za kemijo, Snežniška 5
66. Knj. Oddelka za tekstilno tehnologijo, Snežniška 5
67. Knjižnica za montanistiko, Aškerčeva 20
68. Knj. Hidrotehniškega odseka, Hajdrihova 28
69. Knj. Konstrukcijskega odseka, Hajdrihova 28
70. Knj. Mehaničnega instituta, Lepi pot 11
71. Knj. Katedre za mehaniko FNT, Lepi pot 11
72. Knj. Katedre za meteorologijo FNT, Aškerčeva 12
73. Biblioteka kemijskega instituta Boris Kidrič, Hajdrihova 19
74. Centralna knjižnica Biotehnične fakultete, Krekov trg 1
75. Centralna biološka knjižnica, Aškerčeva 12
76. Knj. Astronomskegeofizičnega observatorija, Pot na Golovec 25
77. Matematična knjižnica, Jadranska 19
78. Narodna in univerzitetna knjižnica, Turjaška 1

Op. av.
Bolj ali manj nabite knjižnice imajo tudi nekatere, večinoma večje delovne organizacije, skupščine, komiteji, itd..., kjer pa je vstop in izposoja nujna posledica štipendije, VIP-a, ali pa prošnje.

b. prihi

KULTURA

Kultura je tisto posvetno področje duha, ki stoji na meji človeka in Človeka. Z eno nogo stoji še v sferi materialne produkcije, z drugo sega onstran, na ozemlje človeške mogočnosti, človečnosti, enkratnosti, humanosti in večnosti, v katerih si človek lahko reče: tu smo, do sem sem pa jaz stopil.

Razvojno gledano deli kultura usodo zg odovine: mestoma zamre, utihne, barbarske horde jo glasno pregazijo, zanikajo in zatrejo, a ona vseeno ždi nekje globoko in ko se znova rodi, to ni kača na prsih, temveč žaba spremenjena v princesko, in uzorptorji so prisiljeni vzklkniti: „Tu je in hočemo je še več, še boljše, večjo in še bolj našo.“

V SRS ima kultura samosvoje mesto. To ni mesto blišča in razkošja, uvoženih orhidej in gromkih hvalnic, ne, kultura stoji tiho za odrom na katerem gospodari gospodarstvo in druge emancije naših prvobitnih potreb. A kultura ve, da pride njen čas, čas, ko se je zavemo, se ovemo, jo pokličemo na plan in vzklknemo tukaj je, naša je! V takem trenutku kultura vzplamti in se ne ozira več na očitke neuporabnosti, saj jih, samostna, zviška razkrije kot nekulturo. Toda zgodovina valovi. Kultura preneha biti mesto potrjevanja ter postane kraj in leglo zatajevanja in balast, nič več perpetuum mobile.

A vendar se jasnega dne ali temne turobne noči kultura znova podmuklo dvigne, razpre peroti in se da čutiti v svoji potrebnosti. Telo je potešeno in duh si zavestno želi zadostitve.

Ce ne sodiš v Heglovo zgodovino, nimaš minutemana, nisi izumil PVC i n pridobivanja dušika iz zraka; nisi N. Testa, ki je ostal doma, zavzeml kulturo, a vedi, da kultura ni vse in da vse ni kultura.

A. E.

BODOČA IN PRIHODNJA KULTURA V TRIBUNI

3. Uredništvo vabi in poziva vse pisce s področja kulture (v njenem najširšem smislu), da se oglasio na uredništvu v petek, 19. novembra ob 17. uri, kjer se bomo spoznali, domenili, si razjasnili obljubili ter obvezali kaj moremo in moramo storiti s kulturo v TRIBUNI 76-77.

V tistem soparnem dnevu junija,
ko je okoli avtobusnih postaj
vse polno in vroče in prepoteno,
sva si rekla adijo
in soparen zrak nama ni pustil,
da bi dalje razpravljala.

Poznal sem tvoj obraz
in začudene oči,
ko sem odgrnil oranžno zaveso
na oknu tvoje sobe
in pogledal proti gradu,
kjer sva si nek zimski dan leta 1974
začela pripovedovati kako je bilo,
ko še ni bilo.

Zvečer sem obsedel Pod lipo ob pivu
in s kolegi smo se smejali starim zgodbam.
Midva pa sva bila drugod
in veliko poti je bilo med nama.

2.

Pod platanami se ob klopeh
stiskajo golobi.
Opoldansko sonce prinaša vročino
in vođeno željo padanja listja,
jeseni, dežja.
Vsako soboto sva gledala opoldne reko,
svetlo in zeleno,
pa brez besed sva prenašala
najine spr. chode v hrib,
Rez, ni jih bilo veliko
in zdaj bi šel vsak dan,
mogoče proti večeru s tabo na Rožnik,
potem bi naredila krog okoli cerkve
in šla na malo pivo k Čadu.

Pod platanami se ob klopeh
stiskajo golobi,
kot da sonce prinaša mrz
utrujenim spremljevalcem
vedno enakih dni.

3.

Pripovedujem o kavi po kosilu
in tvojem zaspanem pogledu,
pa o Poloni in Mateju,
ki že hodita in ju imam rad.
Pili smo kavo in z mano sva igrala karte,
ti pa si se česala
in tvoji lasje so ležali v meni.
Čutil sem okus deodoranta
in mehke sokove
prvih korakov ob bregu,
mrzlem in zapuščenem,
kmalu po novem letu 1975.

Avgusta je Dubrovnik tako prazen
in zlizani kamni Straduna
prenašajo moje stopinje proti morju.
Daleč je, daleč
sobota in bolečina,
prav takrat so mi izruvali zob,
ti pa si hotela,
da je konec v trenutku mimo.

4.

Danes je tiho med hišami
in ob reki ni nikogar.
Dežuje in sprehajam se
po stenah, vlažnih
in dišečih
po prvem dežju tega poletja.

Mislím na Poljsko, na Gdansk
in razdaljo, ki me zapušča.
Neizgovorjene besede udarjajo
sempatja v velikih, toči
podobnih kapljah.

In tako sem hodil poleti
po zapuščenih nedeljskih popoldnevih
v tistem mr. aku nekega pričakovanja.

Tadej Labernik
Ljubljansko poletje

5.

Vzela si s seboj
volj po poletju
in tistem čisto tvojem smehu,
ki je prinašal
nekaj pohotnega in belega.

Prvi trenutek sem izgubil
in gledal v tiho požiranje sonca,
utapljanje in borovce, omamne ob cesti.
Prenašal sem korake modre in vlažne
med hiše stare Ljubljane
in zaprte pločnike,
ki so zvečer otopeli v samotí.
Pa poti, ki so se gibale vse hitreje,
blizu Bologne in naprej do Firenc,
pa motel ob cesti in deževna peščena plaža,
na kateri je kipelo vsako poletje sonce
in telesa stisnjena s peskom.

Vzela si s seboj vonj po poletju
in tvoj živjo se je izgubil
nekje med Titovo in Trgom revolucije.

Nuša odgovora na ta vprašanja, ki je bila toliko večja zaradi konkretnih potreb borbe, vzporedne tisti, ki jo je vodila „tradicionalno“ vodstvo PLO je vnesla v palestinsko gibanje novo dialektiko, dozorelo je novo vodstvo in prisililo k spremembi načina borbe.

Omenjena diskusija je posebej po oktobrski vojni 1.73 privedla do spremembe razmerij palestinskega gibanja do družbenih okolij, v katerih je delovalo.

Oktobrsko vojno in z njo ponovno vzniklo zavest arabskih množic, da se lahko zoperstavijo Izraelu, pa so konservativni režimi izkoristili za ustvarjanje vzdušja možnosti za „politično rešitev“ bližnjevzhodne krize, tako razpoloženje se je polotilo celo najbolj nepopustljivih političnih krogov. S tem pa se je okoristila ameriška strategija, stremeča k razbitju arabske fronte, in sledila so dvostranska pogajanja med Egiptom in Izraelom.

Postavljena pred dilemo, ali prelomiti s svojimi tradicionalnimi zavezniki Sirijo in Egiptom ali pa spremeniti globalno strategijo, t.j. zgraditev demokratične in laične države v vsej Palestini, vključno s ozemljem Izraela, se je palestinsko gibanje odločilo za taktiko čakanja, kar naj bi rešilo enotnost – in s tem obstoj – gibanja. Kljub temu, da so – sicer ob znatnih razlikah – arabske vlade vedno bolj odkrito uporabljale Palestinec kot adut v pogajanjih z Američani, pa so bile politične in strateške vezi Palestinec s temi vladami pregloboke, da ne bi, četudi z naporom, ob notranjih nestrinjanjih in brez pravega prepričanja, poskušali ohraniti staro politiko „nevmešavanja v notranje zadeve arabskih dežel“. Poleg tega se je z oktobrsko vojno spet okrepila arabska finančna buržoazija, za katero je gibanje mislilo, da je likvidirana, pa je nasprotno spet postala, zaradi svojih dohodkov od nafte močan nasprotnik, ki se je znal po vojni povezati z arabskimi nacionalističnimi režimi. Tako je PLO v naporu, da bi preselila nevarno situacijo, spet predlagala tezo o „komplementiranih strategijah“. Komplementarnost Palestinec je pomenila, da je palestinska borba podrejena neki – v resnici neobstoječi – vsearabski strategiji, ob predpostavki, da se bodo dolgoročno razmerja sil – in to ne le vojaških – ampak tudi ekonomskih in tehnoloških – spremenila, tako da Izraelu okupacija zasedenih ozemelj ne bi več ustrezala. „Palestinska listina“ (za zahtevo po palestinski državi) naj bi zaenkrat ostala bolj propagandno gradivo za begunska taborišča, neposredne akcije gibanja naj bi se omejile na okupirana ozemlja, sicer pa naj bi potekala ob boku arabskih držav. Ta politika aktivne pridruženosti je rodila vrsto pomembnih diplomatskih uspehov, priznanje PLO, kot edine predstavnice palestinskega ljudstva, ki je bilo vsiljeno Huseinu in vladarjem Arabskega polotoka na arabskem vrhu v Rabatu leta 73, Arafatov govor v OZN itd. pomenila je tudi prelomno točko. Po eni strani so najbolj razvite komponente gibanja, – t.i. fronta zavračanja s Habašev Ljudsko fronto in drugimi organizacijami – septembra 74 izstopile iz Izvršnega odbora PLO, in sicer na osnovi teze, da je treba zavračati vsako reševanje palestinskega vprašanja preko pogajanj; tedanjemu vodstvu PLO so očitali prav takšno usmeritev, ki da je v bistvu podrejena arabskim vladam; diplomatske uspehe na mednarodni ravni namreč niso dopolnjevala sredstva za njihovo konkretno usmerjanje v korist Palestinec. Po mnenju te nove struje, ki se je teoretično opirala na Center za palestinske študije, se je pogajalska moč ameriškega imperializma krepila, saj je po eni strani ustvaril močno konservativno os Kairo–Riad, po drugi strani pa je izvajal ekonomski prodor tudi v napredne države, – Sirijo in Irak. Tako se je rodila potreba po novih strategijah, ki bi bile dovolj fleksibilne, da bi parirale srednjim – in dolgoročnim ameriškim načrtom stabilizacije. Treba je bilo okrepiti predvsem lastne sile in povečati organizirano politično prisotnost na okupiranih ozemljih. In res je bila Palestinska nacionalna fronta, ki deluje v Cisjordaniji in Gazi ozemljih, pomemben udeleženec na 12. zasedanju palestinskega nacionalnega sveta junija 74.; tedaj je bila proglašena za cisjordsko vejo PLO.

Oglejmo si natančneje analizo Centra za palestinske študije: njegova teza je bila, da ZDA kljub rastočim ekonomskim interesom, nimajo namena nadomestiti Izraela v njegovi funkciji nadzornika bližnjega vzhoda. Oktobrska vojna je samo dvignila ceno, ki so jo bile ZDA pripravljene plačati za svoje balansirjanje med starimi in novimi zavezniki. Šlo o je v bistvu za večji pritisk na Izrael, da bi ga pripravile k teritorialnim „koncesijam“ v zameno za „uradno“ uveljavitev njegove ekonomske in tehnološke neokolonialne vloge na Bl. inžnem Vzhodu in v celi Afriki. Srednjeročna rešitev, kakršno je hotel Washington je bila, po palestinski analizi,

obkrožitev Izraela s sanitarnim kordonom, ki bi ga nadzorovali Združeni narodi in ki naj bi po eni strani blokiral obnovitev sovražnosti (kar bi dalo alibi arabskim vladam), po drugi pa likvidiral palestinsko gibanje v vseh njegovih artikulacijah. Po palestinski analizi je prva faza načrta – ekonomski prodor, kontrola arabskih režimov – že izvršena, ne da bi imeli Palestinci realno možnost nasprotovanja politiki, ki je notranja zadeva arabskih držav, in ki bi se ji lahko zoperstavila samo množična gibanja znotraj Sirije in Egipta.

Boljše pa so bile možnosti zoperstavljanja drugi fazi načrta, tako so bila bistvena vprašanja, ki se jih je lotil „prehodni program“, kako prebiti izolacijo Palestinec od glavnega nasprotnika – Izraela, katera „palestinska oblast“ naj prevzame nadzor nad okupiranimi ozemlji, ki jih je Izrael vrnil in vprašanje neodvisnosti gibanja arabskih držav.

LIBANON II.

Problem nove reprezentativnosti PLO je prišel na dnevni red kot posledica rezultatov oktobrske vojne, in sicer vzporedno z dokončnim priznanjem palestinskega problema na mednarodni ravni, kot neodstranljive komponente stabilizacije na Blžnjem vzhodu. Ameriški načrt, o katerem je bilo govora, je predvideval izolacijo raznih delov gibanja posameznih arabskih dežel, da bi jih lažje likvidirali. V ta namen so si ZDA in njihovi bližnjevzhodni zavezniki – Sa-Aduska Arabija, Egipt in kasneje Sirija – zadali nalogo, da obnovijo protipalestinsko usmerjenost dežel, povezanih z Zahodom, t.j. Jordanije in Libanona. V tem trenutku – leta 74 – pa je bilo za palestinsko vodstvo – posebej pa še za politično naprednejše struje – bistveno, da začnejo računati s pogojevanji, ki so jim jih vsiljevali omenjeni arabski režimi in mednarodni dejavniki.

Vendar ni šlo več samo za spoznanje protislovij teh pogojevanj in za reagiranje nanje, ampak za njihovo aktivno preseganje: šlo je skratka za politično dozorevanje v vodstvo, ki naj postane izraz palestinskega naroda. Nujno je bilo torej povezati kratkoročne politične zahteve, ki so jih postavljale arabske države, s temeljnimi izbirami palestinskega ljudstva, ki so: zavračanje sedanje okupacije in nacionalne brezpravnosti, zavr. ačanje jordanskega in arabskega tutorstva. Šlo o je skratka za problem palestinske nacionalne oblasti.

V tej fazi je razvitejšemu delu vodstva, ki je bil pogosto v sporu s tradicionalnim vodstvom, postalo jasno, da so analiza situacije v Izraelu in Jordaniji, stopnja povezanosti in politične zavesti palestinskega ljudstva, razdeljenega na „diasporo“, t.j. begunce, in prebivalstvo okupiranih ozemelj in pa libanonske napredne sile, pomembnejši dejavniki kot operativna učinkovitost gverile. V ospredje je silil problem ureditve zasedenih ozemelj – Gaze in Cisjordanije, in to kot problem prehajanja k uresničitvi palestinske listine, ki predvideva, kot že omenjeno, ustanovitev laične in demokratične države na vsem ozemlju Palestine, kjer bi skupaj živeli Palestinci in Izraelci. Tako je bilo težišče „prehodnega programa“, ki je bil interni dokument gibanja, na vprašanju samoodločbe okupiranih ozemelj, s ciljem vspostavitve nacionalne palestinske oblasti pod vodstvom PLO. K temu so spodbujali zgodovinski dejavniki: nujnost, da vodstvo PLO ohrani predstavništvo vseh Palestinec, in to tako na mednarodni, kot na arabski ravni. Po podatkih Centra za palestinske študije sestavljajo namreč begunci samo 50 % palestinskega naroda. Le-ti živijo v taboriščih in ne sodelujejo v proizvodnji, in so torej družbeno in ekonomsko na obrobju družbenih stvarnosti v posameznih arabskih deželah. Večji del gibanja (fedajini, milica itd.) kot tudi kadrov, pa izhaja prav iz teh stvarnosti, svojo strategijo pa je utemeljevalo na beguncih, ki jih je obvladoval „zakon vrnitve“ v izgubljeno domovino, kar je imelo precej sentimentalno obeležje. Ti begunci so samo delno občutili težo izraelske okupacije in izkoriščanja s strani palestinske kompradorske buržoazije in zato niso videli prioritete v spremembi družbene ureditve v deželah, kjer so živeli, ampak v zrušitvi izraelske države.

Libanonska izkušnja, t.j. borba proti državi oblasti, v katere „gosteh“ so bili, potreba po vspostavitvi zavezništva a z lokalnim prebivalstvom in političnimi gibanji, priznanje enakosti z izkoriščanimi libanonskimi množicami, se je začela maja 1973 s prvim poskusom uničenja palestinskega gibanja. Aprila lani, pa se je začela prava državljanska vojna. Libanonska izkušnja torej napoveduje in zahteva obrat dosedanje palestinske strategije – nevmešavanja, vzporednosti z borbo arabskih držav. Ta obrat torej

pomeni tesno povezanost med Palestinci in arabskimi množicami.

Ta proces pa pospešuje in posplošuje notranja rast palestinskega gibanja na okupiranih ozemljih. Nacionalna fronta, ki tu predstavlja palestinsko gibanje in PLO, je še najbolj spoznala nevarnost politične odsotnosti in praznine ob pogajanjih Egipta z Izraelom, in je zato sprožila organizacijsko-politično dejavnost, pri čemer je pokazala veliko sposobnost avtonomnosti in predvsem povezovanja z regionalno družbeno in razredno stvarnostjo, česar zunanje vodstvo ni v polni meri razumelo. Potrdilo vodilne vloge Nacionalne fronte je bila udeležba na aprilskih upravnih volitvah v Cisjordaniji namesto bojkota, posebej pa velik uspeh na teh volitvah; Fronta pa je tudi znala – vsaj v zametkih – povezati palestinske sile v Cisjordaniji in v Izraelu; tako so Palestinci – izraelski državljani marca podprli stavko cisjordskih Palestinev za obrambo zemlje.

Najpomembnejše posledice rasti palestinske baze je kljub temu, da se še niso povsem uveljavile v vodstvu, čutiti na več ravneh: z državljansko vojno in predvsem z množično protipalestinsko in protilevičarsko intervencijo Sirije se zaključuje neko obdobje gibanja, zastavljajo pa se novi problemi. Položaj „begunstva“ je namreč dolgo spodbujal poudarjanje palestinske nacionalne specifičnosti, kar je oviralo razvoj razredne zavesti. Ko pa je prišlo do proletariacije beguncev in nato do spopada z desnico, je osveščanje dobilo tudi ideološke in politične oblike.

Konflikt med PLO in Sirijo je pospešilo prav povezovanje palestinske baze in kadrov z libanonskimi progresisti, hkrati pa se je tudi vsebina tega konflikta izčistila v enotno odločitev vodstva Palestinev, da bodo ohranili libanonsko zavezništvo na ljudski bazi, ne pa računajoč na posredovanje arabskih držav. To pa pomeni začetek emancipacije palestinskega gibanja od tutorstva arabskih režimov. Skupaj z libanonskim levičarskim gibanjem postavlja jasen program družbenih in razrednih zahtev. Silovitost in neomajnost sirske intervencije je razložljiva prav z bojznijo pred možnimi posledicami te prve zveze med revolucionarnim naciona-

lizmom in razredno borbo, ki bi jih lahko čutil ves arabski svet. Arabske buržoazije, posebej v deželah, kjer živijo palestinski begunci, gotovo ne morejo gledati z naklonjenostjo na družbenopolitične spremembe, ki jih je v Libanonu povzročila sprememba fedajinov iz gverilcev in izoliranih beguncev v aktiviste. Okrog bejrutskih palestinskih taborišč so se zbirali libanonski proletarci – druga plat medalje Bejruta – mesta razkošnih hotelov in bank. V taboriščih so se organizirali, se opismenjevali, na razpolago so jim bile palestinske šole in bolnice. Tu so našli človeško dostojanstvo in vsodbudo za borbo. Še pred petimi leti dokaj šibka libanonska levica se je tudi ob sodelovanju s Palestinci močno okrepila. To sodelovanje pa ni nikakršen „izvoz revolucije“, ampak čudovit in nadvse pomenljiv zgled povezave protimperialistične borbe z „notranjo“ razredno borbo. Palestinsko vprašanje, ki se je doslej zdelo zgolj „mednarodni“ problem ameriško–izraelske imperia- listične agresivnosti, se jasno izpostavlja tudi kot vprašanje razrednega boja in družbene preobrazbe vsem prostoru, ki ga zajema bližnjevzhodna kriza. To pa pomeni, da zadnje izjave vodje libanonske leve Džumbata, da bo kriza rešena le z borbo, ni gola parola: nobena državljanska vojna s takšnimi implikacijami, kot jih ima libanonska, se ni končala za zeleno mizo. Polarizacija med arabskimi državami, ki se že kaže v zaostritvah med Egiptom in Libijo, sicer morda lahko kratkoročno škodi „arabski stvari“, a v perspektivi družbenih sprememb, ki jih lahko prinese, pomeni okrepitev antimperialistične fronte na mnogo trdnjših temeljih, kot je nacionalizem arabskih buržoazij.

Trenutno pa smo priča prizadevanjem desnice, ki jo podpirata Izrael in ZDA, za razdelitev Libanona. Sirija, katere provnica je bil nekoč Li banon, teži k priključitvi vzhodnega dela k „veliki Siriji“, Izrael skomina po jugu, desnica ZDA in Francija pa hočejo v sredini obnoviti „bližnjevzhodno Švico.“ Sovjetska zveza je tiho: vendar libanonska levica in Palestinci kljub Tal el Zaatarju in sirske intervenciji niso poraženi. Vsekakor pa bo imela libanonska kriza za dolgoročen razvoj na tem področju posledice, kakršnih nihče od tistih, ki so jo izzvali, ni predvideval.

VIDMAR IGOR

KAJ SO OLIMPIJSKE IGRE?

Da sem se lotil članka na temo Olimpijskih iger (OI), me je vspodbudilo predvsem pisanje našega tiska o gladiatorskih borbah v Montrealu, njihovo mitologiziranje tega vsekakor meščanskega fenomena in pa puhle fraze slovenskih malomeščanov, izraženih v raznoraznih anketah v našem časopisu o tem, da so OI prispevek k miru v svetu, k bratstvu med narodi itd. Tako pisanje se mi zdi skrajna aroganca in cinizem, če vemo, kakšne drame se dogajajo na raznih delih našega „humanega“ planeta, na primer borba Palestinecev v Tat el Zaatarju, ki prav gotovo niso življenjsko zainteresirani za dogodke na OI, kot je vsa „civilizirana in humana“ Evropa in Amerika.

Če ostajamo dosledni marxistični metodi, potem nikakor ne moremo mimo IO, kot fenomena meščanskega sveta in sicer kot produkcijske dejavnosti, v katero se tako kot v vsak meščanski odnos oz. fenomen zlivajo vsa protislovja kapitalnega sveta, vsa njegova grozovita nadvlada stvari (kapitala) nad ljudmi, njegov eksploatacijski odnos, katerega lahko v OI odkrijemo preko spoznanja totalnosti meščanskih odnosov, „kjer vsak ekonomski odnos predpostavlja druge maščansko-ekonomske odnose, pa je tako vsaka postavka obenem tudi predpostavka.“ (K. Marx: Grundrisse) Iz tega jasno izhaja reakcionarni značaj OI v vseh svojih pojavnih oblikah in posledicah. Tako kot bistven element lahko poudarimo, da v okviru te proizvodnje športnikov kapital izkorišča, pohablja in ubija množico delavcev (letos se je zaradi peklenske naglice pri gradnji olimpijskih objektov ubilo nekaj ljudi), kakor tudi svoje lastne produkte – športnike (hormonsko ustvarjene človeške stroje), ki v blagovno-kapitalski produkciji niso nič drugega kot blago, ki se ga izkorišča kot kupljivo prostitutirano delovno silo, s katero se ne samo na OI ponovno oplaja svetovni kapital, zajet direktno v produkciji športa, v sredstvih javnega obveščanja, v proizvodnji raznoraznih spominkov, opreme in

drugih „pomembnih“ simbolov, v reklamnih dejavnostih itd. Vendar ima ta produkcija še druge politične in ideološke namene, ki se v končni instanci zopet sprevrnejo v profit. Ti nameni po eni strani stremijo za tem, da zakrivajo resnično bistvo te produkcije in izpostavljajo samo fetišizirano stran te produkcije oz. blaga, ki se simbolično kaže kot sprejemanje olimpijskega denarja – kolajne in pa v povzdigovanju športnika v idola, v njegovo dehumanizacijo in preobrazbo v mit, s katero se z veliko uspešnostjo deklarira revolucionarna zavest tako športnikov, kot tudi množice, ki jih časti, ne da bi se pri tem zavedala požrnega profitarstva kapitalistične proizvodnje. (OI lahko prav tako kot religijo proglasimo za opij ljudstva, če parafraziramo Marxa!). Po drugi strani pa zakrivajo s svojo hinavsko apolitično orientacijo najpomembnejša protislovja svetovnega kapitalističnega sistema, ki v svoji ekstremni, zgodovinski obliki tj. v razrednih bojih, v človeški odtujenosti in v degeneraciji narave, znova in znova pretresajo svet in opozarjajo na to, da je treba meščanski svet (živalsko kraljestvo) revolucionarno preseči.

Seveda je jasno, da se ti svetovni zgodovinski razredni boji kažejo tudi v OI, pa naj bo to na tak drastičen način, kot je bil to napad Palestinecev v Munchenu, ali pa politizacija črnih panterjev v Mehiki, ali pa po svojem bistvu kolonizatorski in imperialistični odnosi do športnikov iz nerazvitih dežel, ki se prodajajo po sprejetih „terms of trade“ v svetovni kapitalistični produkciji, kot ceneje blago v razvite kapitalistične dežele in končno nam to pokaže tudi prekinitev OI v času II. svetovne vojne.

Vse to nam kaže na resnični značaj OI, na njihovo mistično, transcendentno obliko, ki prekriva vso kapitalistično produkcijo in se konkretno v produkciji športnikov kaže kot boj za mir, za zblizanje narodov in ne vem še kaj tako lepo zvanečega, ki pa ob državljanski vojni v Libanonu, ob ubijanju črncev v Južni Afriki, ob fašističnem terorju v južni Ameriki itn. zbledijo le v kup meščanskih hinavskih fraz.

misel in delo mao-tse-tunga

Ne more biti dvoma o tem, da sodi kitajska revolucija med največje in najpomembnejše zgodovinske revolucije vseh časov in to ne samo zaradi števila ljudi, ki jih je zajela, temveč tudi, če ne predvsem, zaradi globokih sprememb, ki jih je povzročila in jih še povzroča v nenehnem procesu transformacij, pa naj gre za institucionalno zgradbo, osnovne vrednote, značaj oblasti ali pa, univerzalizacijo političnega sodelovanja milijonskih množic v kitajski družbi. Hkrati je ta revolucija vplivala, vpliva in bo vplivala tudi v prihodnje na mednarodno delavsko in komunistično gibanje z vsem, kar njeni nosilci počno, bodisi tedaj, ko se sklicujejo na marksizem – leninizem kot njegovi branilci, bodisi, ko ustvarjajo specifični model poti v socializem. In ne nazadnje: kitajska revolucija je povzročila velike spremembe tudi v strukturi mednarodne skupnosti ter dinamizira la procese v njej.

Misel in delo Mao-Tse-tunga se s to revolucijo neločljivo zraščata tako, da sta ji dali usmeritev, ne samo v času boja proti japonskemu okupatorju in Kuo-mi-tangu, marveč tudi po doseženi zmagi. Še več: oboje daleč presega okvire kitajske družbe tako, da je upravičeno trditi, da se Mao-Tse-tung uvršča med velikane svetovnega delavskega in komunističnega gibanja.

V življenjski rubriki umrlega predsednika Mao-Tse-tunga so številni pomembni datumi kot n.pr. januar 1935. leta, ko je bil izvoljen – po težkih porazih in preizkušnjah, ki jih je kitajska revolucija doživljala – za predsednika Partije, ali pa april 1945. leta, ko je bila ta izvolitev vnovič potrjena, njegov nauk pa izrecno sprejet kot temeljna smernica za delovanje kitajske partije. Toda, če je bila takrat kitajska revolucija skoraj že na pragu zmage nad Kuo-mi-tangom, pa je za leto 1935. značilno, da je ta revolucija – po oscilacijah, preizkušnjah in porazih – z Mao-Tse-tungovo mislijo dobila kompas, ki jo je vodil do zmage. Ta kompas je Mao-Tse-tung ustvarjal že leta poprej, upoštevajoč po eni strani tako splošne zakonitosti razvoja družbe, kot po drugi strani specifične karakteristike družbe v polfevdalni in polkolonijalni drželi.

Evolucija Mao-Tse-tungove misli o socialistične revoluciji na Kitajskem sega od njenih izhodišč v letu 1926. do njene, lahko bi rekli, že povsem jasne artikulacije v letu 1940. V članku „O razredih v kitajski družbi“, ki je bil objavljen 1926. leta je opozoril na to, da šteje industrijski proletarijat na Kitajskem samo dva milijona. Res je, da je v njem povedal, da je ta proletarijat „vodilna sila naše revolucije“, toda hkrati se je v njem predvsem dvakrat več bavil s kmeti. Marca 1927. leta je v „poročilu o raziskovanju kmečkega gibanja v provinci Hunan“ dobesedno zapisal: „V zelo kratkem času se bodo v provincah srednje, južne in severne Kitajske dvignile stotine milijonov kmetov, ti bodo nepremagljivi kot orkan in nobena sila jih ne bo mogla zaustaviti.“ Leto kasneje je v članku „O značaju revolucije“ še jasneji, ko je zapisal, da je osnovni pogoj za prehod v socializem najprej meščansko–demokratska revolucija, s čimer se je dejansko tudi vključil v debato v mednarodnem komunističnem gibanju med pristaši pogledov Trockega na revolucijo in stališči Stalina. V delu „Strateška vprašanja revolucionarne vojne na Kitajskem“ iz leta 1936. je opredelil revolucijo na Kitajskem kot „revolucionarno kmečko vojno“, ki jo vodita proletarijat in Komunistična partija Kitajske, to misel pa je še jasneje izrazil v delu „O novi demokraciji“, kjer je zapisano, „da je boj kmetov za zemljo glavna vsebina antiimperijalističnega in antifevdalnega boja na Kitajskem in da je meščansko–demokratska revolucija dejansko kmečka revolucija“. Cilji te agrarne, kmečke revolucije se tesno povezujejo z bojem proti okupatorju, s čemer je ustvarjen nacionalni, protimperialistični okvir revolucije, v kateri imata proletarijat in Komunistična partija Kitajske vodilno vlogo. Ta koncepcija je našla izraza v politični in vojaški praksi te revolucije t.j. oboroženi boj se naslanja na podeželje, k zmagi ne vodi upor v velikih mestih, marveč kmečka partizanska vojna v notranjosti dežele, o čemer je Mao-Tse-tung pisal v številnih situacijah, posvečenih strategiji in taktiki boja proti japonskemu okupatorju in Kuo-mi-tangu, s katerimi se je uvrstil tudi med klasike vojaške misli.

Ko gre za zgodovinski prispevek, ki ga je Mao-Tse-tung dal teoriji in praksi socialistične revolucije, tedaj je le-ta predvsem v tem, da je razširil Leninov model revolucije in to v dveh pomembnih elementih. V nasprotju z Leninovim stališčem, da se revolucija razširja iz mest – kjer je koncentracija industrije z visoko organiziranim proletariatom – na podeželje je uveljavil strategijo boja iz podeželja v mesto. Drugi element je, da je formula „nove demokratske revolucije“, o kateri je pisal v že omenjenem članku gibčnejša in širša od Leninove „demokratske diktature delavcev in kmetov“, ker se v Mao-Tse-tungovem prijemu nacionalna buržoazija pojavlja kot zaveznik kmetov in delavcev. Poudariti velja, da je bila širina te formule praktično potrjena tudi v specifičnih izkustvih posameznih narodnoosvobodilnih gibanj v toku druge svetovne vojne in poslej. Glede na to, da je ta „nova demokratska revolucija“ postavljena v okvir protimperialističnega boja, izgublja po mnenju Mao-Tse-tunga – značaj meščanskodemokratske revolucije, ker se vklaplja v „novo svetovno revolucijo, to pomeni proletarsko, socialistično revolucijo“.

Z zmago revolucije in z ustvaritvijo novih političnih struktur na Kitajskem, se je Mao-Tse-tungovi misli odprlo novo, nič manj pomembno delovanje od tistega, ki ga v zgodovini določa kot njenega poveljnika arhitekta. V ospredje njegovih preokupacij je bilo postavljeno vprašanje, kakšen socializem graditi v tej zaostali deželi in po kakšnih poteh ga razvijati. Gre torej več kot zgolj za to, kako braniti revolucionarne pridobitve in kako jih konsolidirati pred naskoki notranjih in zunanjih reakcionarjev. Čimbolj so se znotraj kitajske partije zaostre dileme okrog razvoja socializma, čimbolj so naraščala krizna stanja, ki so jih povzročili neuspehi v politiki „velikega skoka“ in ljudskih komun, čimbolj so se pojavljali znaki birokratskih deformacij in degeneracij znotraj partijskega in državnega aparata, tembolj je v Mao-Tse-tungu dozorevala vizija uresničevanja popolne preobrazbe kitajskega človeka. V obdobju kulturne revolucije je to vizijo Zen-min-zi-bao izrazil takole: „Proletarska kulturna revolucija nima samo namena uničiti staro ideologijo in kulturo in vse stare navade in običaji, ki so – vzdrževani od izkoriščevalskega razreda – zastrupljati možgane ljudi skozi tisoče let, marveč tudi, da vzgaja množice v popolnoma novi ideologiji in kulturi in v popolnoma novih običajih in navadah. To je velika naloga, ki ji ni primera v zgodovini.“

Toda kdo naj vzgaja množice, kdo naj vzgaja naslednike generacij, ki so ustvarjale in ustvarile revolucijo? Ali so voditelji, ki naj vzgajajo mlade generacije vredni zaupanja?

V znanem referatu „O pravilnem razreševanju protislovij v ljudstvu“, s katerim je Mao-Tse-tung nastopil 1957. leta, je postavil v ospredje značaj objektivnih notranjih družbenih protislovij v kitajski družbi ter se na podlagi analize le teh opredelil za njihovo razreševanje znotraj socialističnih sil ter proti uporabi sredstev in metod – zlasti tistih administrativnega in represivnega značaja – ki jih je revolucija sicer uporabljala zoper razrednega sovražnika. Toda že v tem referatu so bile nakazane teze, ki jih je Mao-Tse-tung v koherentnejši obliki razvil nekaj let kasneje – v takšnem smislu so bile precizirane na X. plenumu kitajske partije 1962. leta – namreč, da bi se mogla nasprotja neantagonističnega značaja spremeniti v antagonistična, razredni boj pa zaostri in glede na

to, da je revolucija zmagala. In kar je še pomembnejše: teorija „razrednega boja, boja na življenje in smrt med dvema linijama v razvoju družbe“ je bila po svoji vsebini, zlasti pa ostrini, manj namenjena n.pr. tistim piscem, ki so hoteli upodabljati človeka v njegovi človeški, ne pa razredni naravi, glasbenikom, ki so izvajali žalostne simfonije, ki deprimirajo množice, intelektualcem, ki so kritizirali voditelje – uporabljajoč simbole iz kitajske preteklosti – ker so pozabili na obljube, kakršne so dali ljudstvu v času revolucionarnega narodno-osvobodilnega boja, zagovornikom kitajske preteklosti, ki so častili Konfuceja in tako naprej, marveč samemu vodstvu partije in države. Po teoriji Mao-Tse-tunga je namreč osnovno protislovje nastalo med ljudmi na oblasti, ki so šli na pot revizionizma in restavracije kapitalizma, ter proletarskimi silami v družbi.

Šli bi predaleč, če bi se spuščali podrobneje v vprašanje, s čim je Mao-Tse-tung utemeljeval revizionizem in restavracijo kapitalizma. Poudariti bi le, da je bila ost Mao-Tse-tungovih kritik vodilnih ljudi v partiji in državi namenjena tistim njihovim koncepcijam, ki so se nanašale na vprašanje, kako naj bi v najkrajšem možnem času razvili in razširili proizvodilne sile, kakšna naj bi bila vloga partije pri tem, kakšne konsekvence bi realizacija teh koncepcij povzročila v sferi razredne diferenciacije, povečanju razlik med delavci in kmeti, mestom in podeželjem, umskim in fizičnim delom.

Tem koncepcijam se je Mao-Tse-tung zoperstavil s teorijo, o neprekinjeni revoluciji v pogojih diktature proletarijata. Njeni temeljni elementi so: revolucioniranje družbene zavesti v neprekinjenem procesu, v katerega so vključene in v njem aktivirane vse celice kitajske družbe in čemur so podrejene vse dejavnosti v njej, koncentracija in centralizacija „velike“ politične in ideološke avtoritete po eni strani, po drugi strani pa dekoncentracija „malih“ avtoritet in relativna avtonomija le-teh v mejah konkretizacije „splošnih pravilnih idej“ in absolutiziranih ideoloških principov, ki jih proizvaja center, primat subjektivnih dejavnikov nasproti dejavnikom materialnega značaja in tako naprej.

Kot je bil boj za „popolno preobrazbo“ kitajskega človeka v neprekinjenem revolucionarnem procesu vzpodbujen od dejanskih birokratskih deformacij in teženj preseči rastoče odvajanje političnih elit od množic, tako se je n.pr. parola o opori na množice in na aktivnost le-teh pogostom, če ne najčešče, uresničevala v manipuliranju z njimi, pa naj bi rabile kot sredstvo socialne kontrole od spodaj navzgor, ali pa kot sredstvo za uresničevanje političnih ciljev Mao-Tse-tunga samega. Predvsem pa je možno trditi, da se v absolutiziranju zgoraj navedenih elementov v Mao-Tse-tungovi teoriji odraža poenostavljanje problemov, ki se pojavljajo in se bodo še pojavljali v graditvi socialistične družbe na Kitajskem. Takšno poenostavljanje pa je že za časa zadnjih let Mao-Tse-tungovega življenja rojevalo nove krize v političnem vrhu, ki so kot po pravilu zadevale vprašanje, kako spreminjati Kitajsko v moderno industrijsko državo.

Evolucija pogledov Mao-Tse-tunga na odnose v mednarodni skupnosti in v mednarodnem delavskem in komunističnem gibanju nedvomno razodeva tesno povezovanje med političnimi procesi znotraj Kitajske in zunaj nje.

To, da je KP Kitajske odkar je Mao-Tse-tung prevzel vodstvo v

njej, imela vseskozi izrazito avtonomno stališče nasproti sovjetski partiji in Stalinu, nadalje, da je Mao-Tse-tung, še pred zmago kitajske revolucije, pretendiral na to, da je iznašel model socialističnega razvoja, ki bi mu naj sledile dežele na kolonialnih področjih, nadalje, da obstajajo velike razlike med revolucionarno potjo in revolucionarnimi izkušnjami obeh komunističnih partij in socialističnih dežel, je še pred 20. kongresom KPSS navajalo nekatere strokovnjake na misel, da je konflikt med njima neizbežen. Te razlike naj bi namreč v skrajni posledici zastavile temeljno vprašanje katerega od teh dveh dežel, oziroma partij, naj bi vodila „socialistični tabor“ in mednarodno delavsko in komunistično gibanje, če naj bi bila napravil zmedo v mednarodnem delavskem in komunističnem gibanju ter odpreti pot sredobežnim silam v ujem. Zato niso na kitajskem – predvsem z Mao-Tse-tungovim člankom o protislovjih antagonističnega in neantagonističnega značaja – poskušali smo s vprašanjem kulta že vnaprej – na temelju dotedanje prakse Sovjetske zveze – izključena možnost, da bi v tem taboru in v tem gibanju obstajali dve središči.

Čeprav so v Kitajski poglavitna strateška stališča, ki jih je Hruščov razvil na 20. kongresu – možnosti nenasilnega prehoda v socializem v številnih kapitalističnih državah in miroljubna koeksistencija – sprejemali z očitno zadržanostjo, so javno reagirali predvsem v pogledu Hruščove obsodbe „kulta osebnosti“. Predvsem Mao-Tse-tung je menil, da se je sovjetski partijski voditelj lotil zelo nevarnega posla, ki bi lahko napravil zmedo v mednarodnem in komunističnem gibanju ter odpreti pot sredobežnim silam v ujem. Zato niso na kitajskem – predvsem z Mao-Tse-tungovim člankom o protislovjih antagonističnega in neantagonističnega značaja – poskušali smo s vprašanjem kulta osebnosti ter Stalinovih deformacij postaviti v teoretično perspektivo, marveč so insistirali na tem, da mora socialistični tabor imeti svojega voditelja – ki je Sovjetska zveza – kar je Mao-Tse-tung izrecno poudaril na novembrski konferenci komunističnih partij 1957. leta, hkrati ko se je zavzemal za to, da se mora univerzalna resnica marksizma – leninizma odražati preko medija specifičnih nacionalnih karakteristik.

To je bilo Mao-Tse-tungovo stališče tudi potem, ko je na Kitajskem oživel teorijo permanentne revolucije, ki bi mogla implicitno ogroziti ideološki monopol sovjetske partije in njen vodilni položaj v mednarodnem delavskem in komunističnem gibanju. Stvar pa je mogoče razumeti na ta način, da je Mao-Tse-tungova, tudi na mednarodno področje prenešana strategija „permanentne revolucije“ terjala monolitnost, hkrati pa je bila tudi pritisk na sovjetsko državno in partijsko vodstvo, da postane manj strpno do različnih oblik revizionizma.

Ta novi pogled kitajskega vodstva na mednarodne odnose je bil pogojen z uspehi, ki jih je dosegla Sovjetska zveza na področju raketne in jedrske tehnologije. Za Mao-Tse-tunga so ti uspehi pomenili bistveno spremembo v svetovnem razmerju sil, ki jo je izrazil s slikovitimi besedami, „da vzhodni veter prevladuje nad zahodnim“. Iz tega naj bi sledil akcijski program na področju mednarodnih odnosov v tem smislu, da bi bilo potrebno udariti na imperializem v Aziji, Afriki in na Srednjem vzhodu in da se ni potrebno bati ne globalne jedrske vojne, ne lokalnih vojn, ki pravzaprav predstavljajo edino možnost kapitalističnim državam, da ubranijo status quo.

Toda v Sovjetski zvezi niso sprejeli identičnih ocen. Tako je N. Hruščov menil da je vzhodni blok s sovjetskim raketnim in jedrskim prebojem sicer postal močnejši, vendar ne superioren zahodnemu kapitalističnemu bloku. Bitko s kapitalizmom je mogoče dobiti – v zaščiti novopridobljene vojaške tehnologije – z uresničevanjem miroljubne koeksistence.

Temu je sledilo postopno oblikovanje posebne kitajske teorije o bistvenih značilnostih obdobja z akcenti na negiranju politike miroljubne koeksistence, podcenjevanju globalnega jedrskega spopada in propagiranju svetovne revolucije, kar ni bilo samo izraz prepričanj kitajskega vodstva o veljavnosti teh stališč, marveč je nedvomno imelo tudi funkcijo, zapornega ognja proti sporazumevanju med Sovjetsko zvezo in ZDA, ki bi – nasprotno ambicijam Kitajske – le-to praktično postavilo na položaj sekundarne politične sile. V zaostrevanju odnosov med Sovjetsko zvezo in Kitajsko, ki je v letih kulturne revolucije privedlo do globokega razkola med njima, vsekakor ne kaže zanemarjati Mao-Tse-tungovih stališč o notranjem razvoju v Sovjetski zvezi ter o nevarnosti revizionizma v njegovi lastni deželi.

VLADO BENKO

毛泽东

POLISARIO

Sunki, ki trenutno pretresajo svet, posebno Afriko in Arabski svet, so zasenčili konflikt, ki vlada v tako imenovani Zahodni Sahari in v katerega so zapleteni na eni strani Maroko in Mavretanija, na drugi strani Polisari o – osvobodilna fronta saharskega ljudstva, ki jo podpira sosedna Alžirija.

Sporazum, ki ga je podpisal Madrid novembra 1975, je dokončno umaknil Španijo iz njene dolgoletne kolonije – Zahodne Sahare. Toda, če je kdo pričakoval s tem proces delokolonizacije, se je krepko zmotil. Velike sosedo so hitro izpolnile praznino kolonialne uprave. 27. II. tega leta so vojska in uradniki Maroka in Mavretanije prišli in ostali. Kolonizatorja je zamenjal drug okupator. Saharsko ljudstvo ni imelo nobene možnosti, da kakorkoli izrazi svoje želje o nadaljnji usodi svoje domovine. Posledice so znane, Saharsko ljudstvo se je, enotno, okupaciji uprlo.

Alžirija, sklicujoč se na resolucije Združenih narodov, Organizacijo Afriške Enotnosti, ter seveda neuvrščene dežele, zahteva, da ima tudi saharsko ljudstvo pravico do samoodločbe in ne priznava tistega, kar je v njihovih očeh le „poteza sile“.

Zato podpira fronto Polisario, z orožjem, strelivom, inštruktorji za gverilce. Prav tako se v Alžiriji nahaja tudi večje število beguncev, ki so pobegnili pred nasiljem. Njihova preskrba je zagotovljena s pomočjo mednarodnih humanitarnih organizacij.

Marsikdo bi se vprašal, zakaj toliko prepirov okoli kosa Sahare, kosa puščavskega peska? Toda tu so ogromna nahajališča fosfatov, pomembne surovine. Kam bo le-ta sedaj šla je tudi jasno. Večina zahodnih držav tudi odkrito podpira Maroko.

Napadi, zasebe, atentati in sabotaže od takrat ne pojenjujejo. Nedvomno so poročila, ki jih fronta Polisario redno objavlja napačljena. Toda tudi o resnični situaciji ne moremo imeti nikarkršnega dvoma. Nedavno so saharski bojovniki napadli vojaški kamp Maročanov na jugu Maroka, blizu mesta Tan-tan in zajeli 23 ujetnikov, poleg mnogih, ki so jih pobili. Te ujetnike so kasneje pokazali novinarjem. Prišla je tudi vest o napadu na glavno mesto Mavretanije. Kraljevske čete Maroka in vojaki Mavretanije, v svoji nemoči, da bi ujeli gverilce, napadjo civilno prebivalstvo. Pri zasledovanju gverilcev večkrat zaidejo tudi na ozemlje Alžirije in s tem kršijo tudi druge mednarodne zakone. Brez dvoma tudi to napetost na tem področju še povečuje.

Tretji kongres Fronte Polisario, ki je potekal od 26. avg. nekeje v Sahari⁽²⁾. Četudi je dal prednost oboroženemu boju za osvoboditev Zahodne Sahare, ni zanemarjal kongres tudi diplomatske akcije. Poslal je sporočilo poslanice nekaterim šefom arabskih in neuvrščenih dežel. Izvršile so se tudi volitve novega generalnega sekretarja. Mohamed Abdelaziz (star okoli 30 let) je nasledil Mustafa El Uali Essayeda, ustanovitelja in prvega generalnega sekretarja fronte, ki je padel konec junija med napadom na glavno mesto Mavretanije.

Na koncu je kongres pozval tudi maroško in mavretansko ljudstvo v razglasom: „Vrata Polisarie so odprta vsem patriotom, teh dveh držav, ki se želijo skupaj z njimi boriti proti režimom Nukote in Rabata“ Ta razglas nikakor ni brez odziva, saj so se na primer dva predstavnika progresivnega maroškega gibanja Ilal Aman (Naprej) udeležila kongresa. „Dajemo podporo fronti Polisario proti skupnemu sovražniku“. Lahko samo upamo, da se bo takšno sodelovanje naprednih sil tega dela sveta le še nadaljevalo, da bo preseglo meje Zahodne Sahare, kakor jih do sedaj presegajo, ter zrušile diktatorske režime Maroka in Mavretanije. Mogoče je Hasan II maroški s svojo okupacijo sprožil sile, ki ga lahko tudi uničijo. Zadnje vesti nam govorijo o silovitem terorju, ki ga kraljeva vlada vrši proti levim silam v deželi. Govorijo nam tudi o vse večji aktivnosti fronte Polisario.(3)

Primož Južnič

- 1 Ta primer nikakor ni bil letos osamljen. Prav tako je po umiku Portugalcev in dekolonizaciji vzhodnega Timorja, prišlo do oborožene intervencije velike sosedne Indonezije, in vzhodni Timor je postal del Indonezije.
- 2 Na žalost so šla sredstva mednarodnega obveščanja precej mimo tega dogodka. Zaradi nasprotovanja konzervativnih držav v gibanju neuvrščeni, tudi v Columbu ni prišlo do pravične obsodbe okupacije.
- 3 Najnoveše vesti o akcijah fronte Polisario, oziroma njene Armade narodne osvoboditve Sahare (ALPS) nam govorijo, da so 9. sept. osvobodili 20 zaprtih tovarštev iz zaporov blizu glavnega mesta Zahodne Sahare. Poročajo o ostalih sabotažah, ki povsem onemogočajo transport fosfatov iz rudnikov do obale. V sredini septembra je bilo tudi uspešno napadenih nekaj maroških vojaških oporišč.

Kulturna samozščita ali zaščita
pred kulturo

Včasih se mi dozdeva, da naši novinarji že vstopajo skozi vrata končne in absolutne resnice, v prostore, iz katerih nam potem na njihov svojstven način razlagajo in nas poučujejo o tem, kaj je v naših medesebnih odnosih slabega, zaničnega in kaj je dobrega ter kaj naj obstane, saj je povezano z absolutnim, s tistim, kar oni že poznajo. Tak primer razsojajoja in apeliranja s prestola splošnega vseznarja nam ponuja tudi novinar DELA, ki v svojem članku opozarja neuko množico na probleme odvečnega postavljanja kipov po ljubljanskih trgih in ulicah (konkretno gre za spomenik I. Cankarja na Trgu osvoboditve).

Pa bom raje prešel k stvari sami. V časniku DELO, dne 22.9.1976, je izšel članek novinarja, ki se nam prikazuje kot nekdo, ki se ne bo krivkostono (ne) predstavlja s kratkima T.V. z naslovom „Čankar v Zvezdi“. Članek je ekskluziven primer novinarskega flitstva, ustvarjanja neklih novih socialnih terminov in zmesi pozivanja, oponiranja in klečeplazanja pred nekaterimi našimi družbenimi organi in kulturnimi odborki (kot je na primer postavitev Čankarjevega spomenika). Zato je nujno, da se ga (celega) citira po delih in se ga tudi kritično prekomentira s socialističnih pozicij.

„Z negotovanjem smo že zabeležili, da je kipar Bojan Kunaver, tokrat v nekdanji Zvezdi, zvedavosti Ljubljancov spet enkrat vsilil svoj izdelek, tokrat poskus spomenika Ivana Cankarja. Ob tem se spominjamo netečne zgodbe z njegovim Jakopičem, res je pa tudi, da nam neljubi dogodek obuja tegobne občutke, ki smo jih v zadnjih letih – po pravici ali po nemarnem – doživljali zvezi z „uradnimi“ prizadevanji za postavitev dostojnega (podčrtal S.K.) Cankarjevega spomenika v Ljubljani. Konkretno se nam ta hip oblikujejo tri vprašanja.“

Prvo, kar se mi zdi čudno, je to, ali tovarši T.V. samega sebe tako visoko ceni, da se onika, ali pa govori v imenu vseh Ljubljancov, ko uporablja raznorazne: „z negodovanjem smo zabeležili, ta hip se nam oblikujejo tri vprašanja itd.“ Po vsej verjetnosti je drugo, saj se pisec članka skozi ves članek sklicuje na neke organe in na njihovo strokovnost in zaradi tega ne goji pretirane samozvesti, vsaj ne na področju

1.11.2017. kašnjen je 12 minut.
 ONTOLOGIJA
 melem poznato na neko
 nekolicu je u konfrevna na
 potpunoj kšise. Svedea je na 1. V.
 odjedne po kasknu ljubki revni Vase
 ozrazu Dr. romanih in ne na
 domovim stizu tipa Lun ali na
 stenoavski kraditrali od kask-
 nashu in pa nekolicu je avio-
 smerni puchstolci Vatorovih avio-
 inško, izzvaljani v nabudanih in
 delovnih postovov, ali pa, unet-
 omenjenih omenjenih
 avio krasit izdelek, ki je se
 kasko, da nam je nekoli avio
 strojih in nezmožen hrupni, je se
 ozarpevanji akthi, po unazanih
 lojvica dneva, ki sta clover prediz-
 mamo ped avio vso dolost de-
 meškanje pomei. Čas je denar, se
 breznu in sluzbe domov a stiliu
 na ovrat delovne ljudi Ljubane pri
 očemu (kaj je črne barve), polje tega
 kaj bi jo kaj vendar skazali in jo
 šep in to v srednjo bice Ljubane.
 Skupno spazumeo, zakaj zopet no-
 Studeneksmo nashu in 11voliti, res
 stojijo je na odročnih krajih ali pa v
 Ljub (sploh na novejša datuma, ki
 "kanstano", število kipo v Ljub-
 anstano. Milšim, da je glede na
 K.S.) ljubaneomom svoj kraj Vana
 kasko samovose vsilili (pododtel
 kasko Bogana Kunaevce, ki je upal
 stitviti. Zarjo pa ostro napade ubo-

nost, bom, vsaj upam, izvedel od našega velikega moralno-estetskega presojevalca?) o tem, kakšni, od koga in kje se naj postavljajo kipi. Verjetno bi našemu T.V. najbolj prišlo, da bi kipi stal v kakšni odročni ljubljanski galeriji, kjer bi on in pa še ostali kulturni eksperti lahko besedno onanirali o teji ali oni DOSTOJNI UMETNOSTI! Zaradi tega naspr otvaranja si naš T.V. za stavlja tri vprašanja.

„Prvič, po kakšnih pravilih in kriterijih izdajajo pristojni komunalni organi dovoljenja za postavljanje česar že koli po javnih prostorih? Ali so pri tem tako imenovani umetniški predmeti privilegirani in, če že so, kdo in kako prepoznava njihovo umetniško in estetsko naravo? Kje sta začetek in konec zadnevne komunalne demokracije?

Dragi moj T.V., če so že kakšna pravila in kriteriji, po katerih se naj ravnamo naši komunalni organi, so to predvsem človekove potrebe, potrebe, ki človeka humanizirajo, katerih zadovoljitev človeka vsaj malo dezalienira. Vsekakor ima tako funkcijo vsak kip, ki ga postaviš kjerkoli v Ljubljani, saj človeku vsaj za kratek čas odkriva tudi kakšno

drugačno prakso, kot pa je njegovo garanje v službi, drugič zaradi še vedno obstoječe družbene delitve dela, prakso umetniškega ustvarjanja, ki s tem, ko je postavljena kot opredmetna mirujoča sila človeka v njegovem končnem produktu na javnem prostoru, izgublja funkcijo zaprtosti in je odprta množicam, ne pa samo eliti, ki presoja in podživlja umetnost v imenu množice. Zato se šele s postavitvijo kakršnega koli kipa ali druge reči začenja tvoja posebna, komunalna, demokratična (izgleda, da poleg demokracije kot take obstajajo še razne druge – samo našemu novinarju znane – posebne demokracije). Demokracija je, dragi moj T.V., ravno nasprotno od tistega, kar si predstavljaš ti, namreč, da bi morali komunalni organi prepovedati postavljanje raznorodnih kipov po Ljubljani.

Drugič, kaj počne tu čas odbor za postavitev Cankarjevega spomenika v Ljubljani, ki je bil imenovan pred leti. Ali se deluje? Spominjamo se razpisa, izida, potpisov, diskusij etc. Ali se je Kunaver priglasi v konkurso, da se bil morda kdaj pozvan, da se loti Cankarja, Cankarja se ni mogel in se ga ne bo mogel lotiti, ker je že veliko let od njegove smrti so bile njegove ambicije spregledane? Je v Ljubljani prostor za en sam spomenik ali za več spomenikov? Opomba S.K.

Prebljub i T.V., ali je res za presojo vsake stvari (ki se na svetu zgodi) potreben nekakšen odbor strokovnjakov, ki v imenu množice odloča, to je lepo, to ni lepo oz. po tvoje: to je DOSTOJNO in o ti NEDOSTOJNA UMETNOST KUNAVERJA! Ali imaš res tako malo zaupanja v množice, ki lahko tudi sama vzpostavi svoj odnos do umetnosti in ojoj, da jo celo sama ustvarja (dobri stari B. Brecht je svoje drame pisal in režiral skupaj z delavci tramvajске družbe v Kopenhagenu, zakaj ne bi potem pri nas ljudem dopustili, da si stvar vsaj ogledajo?) In nadalje, ali je res potrebno propagirati tudi v naši umetnosti prevladujoče meščanske produke jiske odnose, trg, kar ti delaš, ko pozivaš na neko konkurenco. Vsi vemo, da je umetnost podvržena in je celo sama produkcijski odnos, pa vendar, ali je potrebno nekoga, ki se je odpovaldal tržnim zakonitostim ponudbe in povpraševanja, konkurenci, takoj in a priori onemogočiti. Prav tako se mi zdi, da umetnika ni potrebno URAĐNO pozivati, naj ustvarja oz. mu poslati uraden poziv, ker umetnost ni služenje vojaškega roka. In še huje, ga pri priči onemogočiti, če se izogne uradnemu pozivu elite poznavalcev, ki smejo edini določiti, kaj je in kaj ni umetnost.

Tretjič, kako gleda, če gleda – na stvar republiški odbor za praznovo 100-letnice Cankarjevega rojstva, ki naj bi evidentiral in koordiniral vse pobude

in akcije, ki letos potekajo v pisateljev spomin. Ali ni ena od prvih dolžnosti tega odbora, da skrbi za primerno raven javnih manifestacij naše ljubezni do Cankarja? Se pravi, da s svojo avtoriteto in po svojih organizacijskih zvezah tudi izloča škandalozne pojave (NEDOSTOJNO UMETNOST op.p.) in preprečuje očitne spekulacije ob jubilejni obletnici.

Dragi T.V., sedaj mi pa že prese-daš s tem tvojim obračanjem na vse mogoče organe in odbore, na njihovo avtoriteto in organiziranost. Pa ne samo to, prav na živce mi gre, ko prebiram tvoja priporočila vsemogočnim odborom za regulacijo naše ljubezni do Cankarja (upam, da nimaš v mislih tudi kakšnega odbora, ki bo preprečeval škandalozne pojave ljubezni po ljubljanskih ulicah in ne samo ljubezni do Cankarja?) In končno, če je za tebe ta kip moteča pojava in če je poleg tega produkt nekaj spekulacij, nam vsaj razjasi „te spekulacije“, ne pa, da jih samo prikrito najavljaš v svojem članku. (To pa so čiste insinacije!)

„Odkriti in jasni odgovori na ta vprašanja ne bi bili koristni samo za ta primer, temveč bi na splošno prispevali k razvijanju in utrjevanju smisla za kulturno samozasčito v občinah in v javnih službah.“

Ti ubogi Kunaver! Mar si izvedel desant ali pa bombardiranje na ljubljansko kulturno srenjo? Ali pa je v tvoji postavitvi kipa zajet napad na našo družbeno ureditev oz. samoupravljanje v kulturi, če skrivnostni pisec T.V. (tako po primku kot po vsebini teksta) operira z izrazom kot je kulturna samozasčito? Sam imam ob njegovem članku v mislih TISKOVNO SAMOZASČITO, da bi se ubranili tiranije podobnih člankov.

Da zaključim. V sestavku nisem hotel razpravljati o umetnosti B. Kunaverja, ampak zgolj o tem, da je treba presojo o umetnosti pre-pustiti vsakemu človeku in sicer tako, da si bo lahko na čim lažji način ogledal kakršenkoli umetniški izdelek. Ne pa, da so si ga ogledali le nekateri, ne vem za koga in od koga poklicani strokovnjaki. Postavitev kipa B. Kunaverja na Trgu osvoboditve vsekakor pozitivno deluje v tej smeri, pa naj bo to DOSTOJNA ALI NEDOSTOJNA, MOTEČA ALI NE-MOTEČA UMETNOST, kakor si pač vsak sam predstavlja.

KIRN SREČO

BELE TRAVE so problematičen film. Pri tem ne gre za kakšno zunanjo problematičnost, temveč za problematičnost razumevanja in razlage filma. S to dilemo se je soočila tudi filmska kritika, ki je film enostransko zavrnila.

Kaj je tista značilnost BELIH TRAV, ki onemogoča kritično reflektiranje ali celo vsakdanje gledanje filma, oziroma ju otežko-koča? Kajti ta težava vsekakor obstaja, dovolj jasno jo izražajo gledalci in kritični pisci.

Ob površni analizi teh vzrokov je nujno poseči izven čisto filmske sfere filma ter upoštevati, da je Hladnikov film slovenski film (kar samo po sebi pogojuje določen določen pristop in vrednotenje, poleg tega pa poznamo Hladnikove neuspehe zadnjih nekaj let. Vse to vedenje vpliva na naše vrednotenje filma še preden smo sploh stopili v kinematografsko dvorano. Seveda s tem nismo povedali ničesar novega: zanimivo je le, da sam začetek, in sploh ves začetni del filma, popolnoma potrjuje našo vnapijšnjo diskvalifikacijo Hladnika in njegovega novega filma, našo predstavo o sterilnosti Hladnikove filmske dejavnosti. Prizori so ravno tako hladni, nastavljeni, nemočni in neprepričljivi, kot v KO PRIDE LEV. In ne le to – sčasoma se film povsem spremeni, oziroma bolje, potisne v ospredje povsem drugačen pristop in deloma tudi tematiko, ki sta v ostrem nasprotju z začetkom. Verjetno je ravno ta hiatus vzrok zmede pri ocenjevanju, kajti sedaj pristop ni več pristop zabave, lahkotnosti in narejenosti, temveč povsem človeška in tudi socialna problematika. V skladu s tem se spremeni tudi igra igralcev. Tako se film razkrije kot križanec med LEVOM (prva četrtina filma) in LETOM MRTVE PTICE (in sploh poznim Pavlovičem) – v preostalem filmu z izjemo konca. To je res svojevrstna parafraza tistega „Jaz sem lev in nisem lev, ampak sem Smuk.“

Niso nam znani odnosi med scenaristom in režiserjem in nas tudi ne zanimajo. Jasno pa je, da je film v pretežni meri Šomnovsko usmerjen, saj kaže vrsto stereotipov, ki so postali značilni za njegove scenarije (nemočni soprog, lepa (dobra) a nesrečna žena, intelektualac – idealist, bogati zapeljivec), tako da dobimo občutek, kot da scenarist enostavno premutira različne like in doda nekaj novosti, s čemer ustvari nov scenarij. Vendar pa to začuda ne vpliva bistveno na kvaliteto filma. Obstaja celo bistvena razlika, ki

Šomnov scenarij močno loči od LETA – na koncu se uspe izogniti usodnosti, ki obvladuje celoten LET MRTVE PTICE. Ta pobeg predestinaciji je sicer nekam nemočen, saj ravno zaradi na novo postavljene svobode sam naslov filma (z vso pripadajočo) simboliko izgubi svojo težo in upravičenost. S čim so namreč potem sploh še upravičene bele trave? Ali so le znanilec smrti, njen atribut ali pa njen nosilec?

V tej točki se znova pokaže slabost scenarijske zasnove, ki si ni uspela razjasniti svetovnega nazora. To je sicer scenaristov osebni problem, a na žalost se razkriva tudi v filmu.

Če se nekoliko vrnemo k prvotnemu vprašanju, namreč vprašanju o nesporazumu glede BELIH TRAV. Jedro tega nesporazuma tvori nedoslednost samega scenarija, ki se kaže v formalnem smislu (lahkoten začetek, ki neosnovano preide v socialno problematiko in skoraj črnovalovski film) ter v pripadajoči idejni zmedbi, ki deloma vzpodbuja občutek svobode, deloma pa spet popolne ujetnosti v usodo. Vendar pa, začuda, vse te scenarijske slabosti filma samega sploh tako zelo ne prizadenejo. Če izvzamemo začetek, ki je res le vsebinsko, ne pa tudi umetniško opravičljiv, lahko za preostali film rečemo, da je relativno dober, saj vnaša like, probleme in življenje, ki je slovenskemu filmu precej neznano, vsekakor pa neznano na tako pristopen način (to leti na Duletiča).

Tako nam simbiotična organizacija Hladnik – Šomen res ponuja delo, ki z določenimi elementi (nikakor pa ne s celoto; a bodi nam oproščeno da ocenjujemo film per partes), daleč presega Hladnikove zadnje filme in tudi večino ostalih slovenskih filmov ter zadnjih nekaj let (z izjemo Klopčičevih). Vprašanje je, če in to svojstven vpliv Pavloviča, ki je očitno močno vplival na scenarista TRAV in mogoče še na koga. Vseeno pa mislim, da so se TRAVE prebile iz tega (srbskega) filmskega stila, predvsem pa, da vsebujejo prvič v novjšem slovenskem filmu res slovensko umetniško resničnost kot resničnost sedanosti, ne pa preteklosti ali estetizirane svetoboljša. Ravno ta lastnost BELIH TRAV je tista svetla točka filma, ki ga postavlja v poseben položaj do drugih novejših slovenskih filmov in odpira nove možnosti, pravzaprav celo področje udejstvovanja, ki se bo morda znebrilo večnega prisveta literature, ter postalo tudi v Sloveniji umetniška zvrst – Sui generis.

A. Erjavec

O "INTERNACIONALIZACIJI" TELEVIZIJSKE IN FILMSKE VSEBINE

Stevilni razlogi, predvsem finančne in politične narave, so doslej preprečevali, da bi z zahtevnimi empiričnimi raziskavami natančneje ugotovili, kako procesi vključevanja filmske in televizijske ustvarjalnosti v industrijske konglomerate, to je, v transnacionalne družbe, vplivajo na kakovost, predvsem pa na vrednostno orientacijo vsebine, ki jo ta dva množična medija dnevno posredujejo oziroma vsiljujejo milijonom ljudi po svetu, še posebej v deželah v razvoju. Na podlagi širšega politično ekonomskega, institucionalnega in interdisciplinarnega pristopa in s pomočjo deduktivne analize je mogoče razbrati, da se s takšno vključitvijo filmske in televizijske ustvarjalnosti v delovanje – tj. v zakonitosti delovanja – industrijskih konglomeratov filmi nujno prilagajajo celotni globalni strategiji konglomeratov, v katere so vključeni. Z drugimi besedami, objektivne okoliščine, to je, boj za obstoj v danih kapitalističnih odnosih, silijo ustvarjalce filmske in televizijske vsebine, da v svoje stvaritve – v večji ali manjši meri – vključujejo temeljne socio-kulturne vrednote družbenega sistema, znotraj katerega in v interesu katerega delujejo. V sedanjem času to pomeni delovati v interesu razvijanja in propagiranja vrednostnega sistema potrošniške družbe industrijskega razvitega kapitalističnega sistema, to je, v interesu ustvarjanja vedno bolj potrebnega dobička, ki dejansko koristi le ožjim skupinam znotraj družbene strukture, oziroma se praviloma ustvarja na škodo zamenjavanja človeških potreb širših množic prebivalstva, zlasti nepriviligiranih in marginalnih družbenih skupin.

Izjava Nicholasa Johnsona, nekdanjega FCC Commissionerja (FCC – Federal Communications Committee v ZDA), je pomembna za osvetlitev medsebojne povezanosti industrijskih konglomeratov in filmske in TV vsebine: „Nadzor (moč) nad dejavnostjo množičnih medijev, ki ga (jo) ima konglomerat, v katerega so ti množični mediji vključeni (tj. kateremu so podrejeni), ustvarja situacijo, v kateri se družba – korporacija, ki je glavni delničar v konglomeratu, ne more odreči skušnjavi, da ne bi koristila množične medije – podružnice kot integralni del svoje reklamne dejavnosti in „public relations“ (stik z javnostjo) naporov, tako za svoje potrebe, kot za potrebe ostalih podružnic – podjetij, ki so vključene v konglomerat.“¹⁾ S takšno izjavo v mislih, si oglejmo kaj je doslej ugotovljenega o strukturi in kakovosti televizijskega in filmskega repertoarja v svetu, zlasti v deželah v razvoju.

Cepprav razpolagamo doslej z izredno malim številom raziskav, ki bi osvetile kakovost oziroma vrednostno usmerjenost vsebine televizijskega in filmskega programa v svetu, kaže, da se je, v večji ali manjši meri povsod uveljavila „zanesljiva formula“, kot ji pravi Eric Barnouw: 2) čim več „zabavnega programa“ (lahke glasbe, kvizov, nadaljevanj, kriminalik, kavbojk, ipd.) in čim manj resnih informacij o stvarnosti, ki bi „razburila in ali žalostila občinstvo (celo toliko, da bi gledalci utegnili zapreti televizijski sprejemnik)“. To velja za domačo (v deželah v razvoju) televizijsko in filmsko proizvodnjo, še bolj pa za uvoženi program-material.

Doslej najboljši pregled uvoza-izvoza televizijskega programa v svetu je raziskava finskih komuniko-

logov Iapio Varisa in Kaarla Nordensterna ter njihovega raziskovalnega terena: INTERNATIONAL INVENTORY OF TELEVISION PROGRAMME STRUCTURE AND THE FLOW OF TV PROGRAMMES BETWEEN NATIONS.³ Cepprav je potrebno biti previden pri obravnavanju rezultatov te raziskave (avtorja sama opozarjata, da pregled strukture programov temelji na programskem formatu ne pa na vsebini, to je, raziskava je izvedena na podlagi kvantitativne analize vsebine, ne pa tudi kvalitativne analize vsebine, kar bi bilo bolj pogojeno, a tudi neprimerno težje izvedljivo – morda celo neustvarljivo, ko gre za analizo vsebine televizijskega programa v svetovnem merilu. Poleg tega, kot poudarjata avtorja, so nekatere televizijske postaje uporabljale deloma različno kategorizacijo oziroma klasifikacijo, kar je omogočalo le grobo primerjavo programske strukture med deželami). Njeni rezultati, ki veljajo za obdobje 1970–72, omogočajo sledeče ugotovitve: za vse obravnavane dežele Latinske Amerike (razen Kolumbije) in pretežni del Azije je značilno, da „zabavni“ program prevladuje v televizijskem sporodu, to je, informativnemu programu je določeno le 20–30 % celotnega programa. V Afriki je situacija nekoliko drugačna: v Gani in Ugandi odpade na informativni del skoraj polovica programa (50 %), medtem ko v Nigeriji in Zambiji prevladuje „zabavni“ program, informativni pa se pojavlja le z 20 %. Pogled v lastniško strukturo postaj in televizijske proizvodnje na teh območjih razkrije, vsaj delno, korenine takšnega stanja. Kar zadeva Latinsko Ameriko, če izključimo Kubo, je 93 % televizijskih omrežij komercialnega tipa, ki težijo k združevanju po modelu severnoameriških televizijskih postaj, zlasti ABC, NBC in CBS. Skoncentrirane so v območjih metropol, kar deloma pojasnjuje razlogi geo-fizične narave, deloma pa tudi visoka stopnja revščine oziroma nepismenosti in nizka stopnja kupne moči ruralnega in marginalnega prebivalstva, ki je za poslovanje transnacionalnih družb – prek njih pa za komercialno televizijo – relativno nepomembno. Vendar je zaradi komercialnega značaja latinsko ameriške televizije razčlenitev programske strukture zelo težavna, ker reklamna dejavnost, ki zavzema približno 30 % programa, prepleta celoten program in je potemtakem skorajda nemerljiva. Cepprav se odstotek uvoženega programa razlikuje po posameznih deželah, zajema uvoz poprečno približno 50 % programa. Večina uvoza je iz Združenih držav Amerike; poprečno ena tretjina celotnega programa je iz ZDA.⁴⁾ Stanje v Aziji pa je bolj raznotero: če izključimo Japonsko, ki sodi med razvite države, in dežele, ki še nimajo televizije (vključujoč L.R. Kitajsko, ki je v obravnavanem obdobju imela le 100.000 televizijskih sprejemnikov in izključno doma proizvedeni program), se v teh deželah močno prepleta politika državno nadzorovane televizije in politika komercialnih televizijskih postaj. Tudi tu je visok odstotek uvoženega materiala, predvsem iz Združenih držav Amerike. Žal pa so podatki za Azijo, prav tako kot za Afriko, zelo nepopolni, saj niso zajeta pomembna področja, kot na primer, Indija, Indonezija, Iran, Burma (v Aziji), celotna Severna in zahodna Afrika, itn.⁵⁾

Glede strukture filmskega repertoarja v svetu, nimamo niti tako

pomanjkljive raziskave, kot je za televizijski program raziskava izvedena na Tampere univerzi. O vsebini oziroma kakovosti filmske dejavnosti v svetu lahko sklepamo le na podlagi nekaterih izsledkov, kot so Gubackove raziskave dejavnosti MPEA (Motion Picture Export Association, ZDA), ki združuje največje ameriške in zapadne evropske izvoznike filmov.⁶⁾ Pomembna je predvsem Gubackova ugotovitev na podlagi analize temeljnih poslovnih dokumentov tega združenja in njegovih posameznih članov, da je bilo zgodaj spoznano in celo uradno razglašeno, da film ni le sredstvo za komuniciranje in ena izmed umetniških vrst, ampak je (poleg pomena, ki ga ima kot politično orodje), v kapitalističnem gospodarstvu tudi, oziroma PREDVSEM, temeljito organizirano, obilno financirana in izredno močno OBLIKA TRGOVINE. Zato ne preseneča, da je večina ameriških filmov zamišljena, oblikovana in prodana na podoben način kot so drugi iz industrijski izdelki.⁷⁾ Svetovni trg, na katerega izvažajo takšne filme, je sestavljen iz več kot 80 dežel, predvsem pa dežel v razvoju. Po obsegu prikazovanja zavzemajo ti filmi več kot polovico celotnega časa, ki je v svetu na razpolago za predvajanje filmov v enem letu.

Novější podatki povedo, da filmske družbe Daljnega in Blžnjega Vzhoda predstavljajo največje „lovarno“ filmskega ustvarjanja; letno proizvedejo 1.700 filmov, petkrat več kot je sedanja letna proizvodnja filmov v ZDA, in dvakrat več kot proizvodnja v Zahodni Evropi.⁸⁾ pri tem pa moramo vedeti, da je velik odstotek teh filmov dejansko financiran iz ameriških virov, bodisi neposredno ali posredno prek zahodnoevropskih filmskih podjetij. Pozornosti vredna je „obrazložitev“, ki jo ponuja vodilni ameriški tednik TIME za takšno veliko filmsko proizvodnjo v Aziji: glavni motiv je pritisk, ki ga na proizvajalce filmov izvaja milijonsko občinstvo tega območja. Ti ljudje nimajo kaj početi, pravi TIME; televizija še ni prodrla (vsaj ne v zadostni količini) v te zaostale kraje sveta in zato je kinematografska dvorana, pa čeprav najbolj revno opremljena, glavno zavetišče, in celo „svetišče“ milijonov ljudi. V tem smislu citirajo Run Run Shaws, multimilijonarja iz Hong Konga (pravijo mu „Kitajski De Mille“), ki je svoje bogastvo zgradil na proizvodnji Kung-fu porno grafskih filmov. Shaw pravi: „Življenje tu je zelo težko. Vedno smo soočeni z vojno, lakoto, revščino in podobnimi problemi. Ljudje si želijo rešitev iz takšne situacije, in film jim nudi tolažbo. Včasih v filmu najdemo celo odgovor oziroma napotek, kako reševati svoje probleme.“⁹⁾ In kakšna je vsebina teh filmov? TIME ugotavlja: obilje Kung-fu filmov in drugih pustolovčin v stilu James Bonda, zgodovinski (kvazi-) spektakli, psihološke melodrame, pornografija. Celotna Indija, ki je drugi največji filmski proizvajalec v svetu, v kateri je proizvodnja filmov sedma največja industrija v deželi, ugotavlja, da spektakli in prikazovanje nasilja dovoljujejo zelo malo prostora za politična in – ali družbeno angažirana sporočila. Seveda je pri tem potrebno dodati, da je zmotno misliti, da se prek sedanje filmske proizvodnje ne prenaša politično in – ali družbeno sporočilo; če to sporočilo ni eksplicitno vključeno je vselej implicitno prisotno. Pa ne samo to: prav tako kot je navidez „samo zabavni“ značaj filmske vse-

LIBANON

Gozovitosti, ki spremljajo libanonski spopad, posebej pa obračunavanje s Palestinci, ki je kulminiralo v masakru Tal el Zaatarja, omogoča „svetovnemu (meščanskemu) tisku“, da po preizkušenem vzorcu reducira to, bistveno antiimperialistično in razredno borbo na moralni, ali kvečjemu nacionalno-politično-verski problem. Ob padcu Tal-el-Zaatarja je celo desničarski tisk postal „humanističen“, in se tako še pravi čas vključil v univerzalni koncert ideološkega mistificiranja in hinavskega sočustvovanja, ki prikrivata in sprevrata resnico in hkrati služita meščanskim in pomeščanjenim vladajočim razredom kot čistilo za vest, moralni alibi za njihovo sokrivost.

In ko bodo pripadniki kake skrajne palestinske organizacije, ki se bo morda imenovala „črni avgust“, spet ugrabili kako letalo, se bo lahko povsem legitimno dvignilo – sveto ogorčenje nad ogrožanjem življenj „nedolžnih“ turistov, biznismenov in Židov, ki pa bo dosti bolj iskreno.

Kljub dovolj celovitemu in objektivnemu tekočemu poročanju vsaj glede na to, da se je opiralo pretežno na zahodne tiskovne agencije – pa je naš dnevnik tisk malo temeljito pisal o nekaterih ključnih vprašanjih npr.: kakšno je družbeno-razredno ozadje te navidez verske vojne, v kateri desnica pobija tudi krščanske Palestince? Od kod skupni interesi libanonske desnice in Sirije, ki je veljala za napredno, sedaj pa s sovjetskim orožjem pomaga uničevati palestinsko gibanje? Pričujoči zapis, ki ga povzemamo po italijanskem dnevniku Il Manifesto, bo skušal razsvetliti prav taka vprašanja.

Palestinski odpor se je, kot avtonomno gibanje, rodil v 60. letih, a se je polno afirmiral po „šestdnevni vojni“ 1967. Tedaj se je ponovno pokazalo, da se vojske arabskih držav še niso bile sposobne zoperstaviti Izraelu, in vlade arabskih dežel niso imele več legitimacije, da bi govorile v imenu Palestincev. V Jordaniji se je palestinsko gibanje razvilo v pravo državo v državi, z lastnimi političnimi organizacijami in infrastrukturami (šolami, bolnicami itd.), kar je pripeljalo do konflikta s hašemitsko oblastjo. Pokoli v „črnem septembru“ 1970 in politični-ne, pa tudi vojaški-poraz gibanja in njegov izgon iz Jordanije leto kasneje, je spor razrešilo v korist kralja Huseina. Palestinski odpor v Jordaniji konec leta 1971, kot organizirano gibanje, ni več obstajal.

Znotraj palestinskih organizacij, povezanih v Organizacijo za osvoboditev Palestine (PLO), se je začela temeljita in tudi boleča diskusija o vzrokih poraza. Kakšni so bili odnosi med palestinskim gibanjem in arabskimi množicami? Kako to, da jih tedaj le-te niso podprle – z izjemo kake nemočne, obrobne manifestacije, prav v trenutku, ko je gibanju sicer uspelo pridobiti – pogosto aktivno – podporo množic, saj je postalo pravi simbol arabske neuklonljivosti? Kakšen naj bo značaj palestinske revolucije, ko se bo ponovno organizirala? To so bila vprašanja, ki so globoko pretresala palestinsko gibanje.

V poročilu ene od organizacij, vključenih v PLO–Demokratske fronte za osvoboditev Palestine o dogodkih v Amanu piše, da je arabska reakcija od vsega začetka izolirala Palestince in tako pripravila „črni september“. To pa ji je uspelo zato, ker so se Palestinci sami izolirali, ker so svojo dejavnost omejili na uresničevanje „palestinskega cilja“. Po analizi Demokratske fronte si je gibanje leta in leta prizadevalo za „palestinizacijo palestinskega vprašanja“ – tako je organiziralo šole, bolnice in ostale strukture samo za Palestince – pač v skladu z linijo „nevmešavanja v notranje zadeve arabskih držav“. Tako je prišlo do „ločitve jordanskih in palestinskih ljudskih slojev“, ki je postajala vse globlja, in „ki je skrivala vsako razlikovanje med kontrarevolucionarnim razredom kompradorske (trgovsko-posredniške) buržoazije in nacionalnimi in naprednimi množicami, in je zoperstavila Palestince in Jordance“ na nacionalni osnovi. „Vse to je pripeljalo do uveljavitve regionalnih težnj med jordanskim prebivalstvom, ki jih je kralj Husein usmerjal proti Palestincem, pa hkrati zaviral spoznanje, da predstavlja palestinska revolucija interes izkoriščanih razredov.“

bine v osnovi tudi politično-družbeno sporočilo, je prav tako političnega pomena že samo obiskovanje kinematografov, ko to dobi velike razsežnosti. Potemtakem je zelo pomembno poglobiti se v proučevanje zveze – ali morebitne zveze – med dejstvom, da v Manili na Filipinih, na primer (isto pa velja za mnoge druge dežele Azije, Afrike in Latinske Amerike) gre v kino dnevno več kot pol milijona ljudi (poprečno porabijo 20 % razpoložljivih osebnih

dohodkov za to, da vidijo predvsem kriminalke, „špageti“ kavbojke, Kung-fu in James Bond filme, ipd.) hkrati pa družboslovci zaskrbljeno ugotavljajo, tako kot je ugotovil začetkom 60-ih let znani ameriški ekonomist Paul A. Baran, „Prevladujoče dejstvo našega časa je, da je institucija privatnega lastništva v proizvodnih sredstvih – nekoč močan instrument napredka – sedaj prišla v nepomirljivo protislovje z gospodarskim in družbenim

napredkom vseh narodov manj razvitih dežel, prav tako pa tudi z rastjo in nadaljno osvoboditvijo ljudi v razvitih deželah. DEJSTVO, DA OBSTOJ IN PRIRODO TEGA KONFLIKTA VEČINA LJUDI SE NI SPOZNALA, NITI ZACELA DOJEMATI, JE EDEN NAJPOMEMBNEJŠIH, CE NE CELO ODLOČILNI VIDIK SAMEGA KONFLIKTA. Odraža močan vpliv, ki ga imajo sedanja verovanja, praznoverja in fetiši v mislih ljudi, prav ti pa

izvirajo iz institucije privatne lastnine nad sredstvi za proizvodnjo, ki jo je sedaj najnujno potrebno strniti.“⁹⁾ To je vsekakor eden najpomembnejših raziskovalnih izzivov celotnemu sodobnemu družboslovju, predvsem pa marksistični misli: v raziskovanju te problematike pa smo šele na začetku.

Breda Pavlič

OPOMBE:

1. Howard J. Ehrlich, „The Politics of News Media Control“, THE INSURGENT SOCIOLOGIST, Vol. IV, No. IV, Oregon 1974 (str. 34)
2. Interview with Eric Barnow: „A Dangerous Malaise Ahead for TV Viewers“, U. S. NEWS AND WORLD REPORT, March 1st, 1976, str. 27–29; Videti prav tako: Eric Barbow, HISTORY OF BROADCASTING IN THE UNITED STATES (III. zvezek), Oxford University Press, New York 1970
3. Iapio Varis in Kaarle Nordenstreng, INTERNATIONAL INVENTORY OF TELEVISION PROGRAMME STRUCTURE AND THE FLOW OF TV PROGRAMME BETWEEN NATIONS, Institute of Journalism and Mass Communication, University of Tampere, Finland 1973; skrajšana verzija objavljena tudi v: TELE VISION TRAFFIC – A ONE-WAY STREET?, Reports and Papers on Mass Communication No. 70, UNESCO, Paris 1974
4. Zanimivi so sledeči podatki: v Argentini je uvoženega televizijskega materiala bilo v tem obdobju le 10–30 %, od tega 80 % iz ZDA; v Čilu je bilo več kot polovica programa uvoženega, od tega 80 % iz ZDA; Gvatemala je uvozila več kot 80 % celotnega programa, od tega polovico iz ZDA; v Mehiki je bila uvožena približno polovica programa, od tega dve tretjini iz ZDA. Op. 3, str. 21
5. To nikakor ni razumeti kot očitek raziskovalcem, ki so poslali vprašalnike tudi tem deželam, temveč je ilustracija stanja in problemov, s katerimi so soočeni raziskovalci na tem področju, in ki so eden od pomembnih virov pomanjkanja potrebnih raziskav oziroma pomanjkljivosti izvršenih raziskav.
6. Thomas H. Guback, THE INTERNATIONAL FILM INDUSTRY, Indiana University Press, Bloomington 1969; Več o tem: Breda Pavlič, „Filmska in TV industrija v službi multinacionalnih družb“, TEORIJA IN PRAKSA, let. 12, št. 8–9, Ljubljana 1975, str. 824–833
7. Guback, op. cit. str. 7
8. „Asia's Frenetic Film Scene“, TIME, New York, 19. julij 1976, str. 40–46
9. Paul A. Baran, THE POLITICAL ECONOMY OF GROWTH, Modern Reader, New York, 1957, str. xi; prevedla in podčrtala B.P.

ŠTUDENTSKI LIST. IZDAJA UNIVERZITETNA KONFERENCA ZSMS.
UREDNIŠTVO: 61000 LJUBLJANA, TRG OSVOBODITVE 1/II, SOBA
86, TELEFON 21-280; URADNE URE VSAK DAN OD 10 – 12h; TISKA
TISKARNA ŠTUDENTSKI SERVIS, LETNA NAROČNINA 40.00, POŠT-
NINA PLAČANA V GOTOVINI, ROKOPISOV NE VRAČAMO. OPRO-
SCENI TEMELJNEGA DAVKA NA PROMET PO PRISTOJNEM SKLEPU
ŠT.: 421-1/70 OD 22.1.1973.

UREDNIŠTVO:
GLAVNI UREDNIK STEVANOVIC BORIS, ODGOVORNI UREDNIK
PIRIH BOJAN, BELAK VESNA, KLASINC JANJA, PEJOV RISTO, PAPIČ
SREČO, KIRN SREČO IN ERJAVEC ALEŠ.
ZAKASNO VLOGO IZDAJATELJSKA SVETA OPRAVLJA PREDSED-
STVO UK ZSMS

CONCURSUS!

CONCURSUS!

ENA SUPER MODERNA NOVICA:

Uvod: Vabljeni vsi freaki (M & F), ki so pripravljeni prodajati TRIBUNO najboljši cajteng v človeškem kozmosu. Za VSAK prodani izvod na ulici, na faxu, na gimnazijah, na in v institucijah dobiš (če si freak seveda) 1,00 N.D. (frekvenca glasu ni pomembna)

Glava: N.pr.:
100 prodanih izvodov X 1,00 dinar = 100,00 n.d.
100,00 n.d. pri Lipi = 2 x pizza
2 x pivo
cigarete pa še kaj zraven

(Sicer pa, kaj je le prodati 100 izvodov naj-časopisa, dok kažeš britva . . .)

Zaključek: Torej se dobimo na tem naslovu:
Trg osvoboditve (kaverna) I/II soba 86 vsak dan od 11-12.

OBVESTILCE

V uredništvu se dobi še nekaj posterjev MILESA DAVISA (a 5,00 din), nekaj MARX-ovih posterjev (a 5,00 din). Če hočete rariteto, čimprej na uredništvo!
Sicer pa pripravljamo uredništvo nov poster, . . . (in še nekaj drugih) - do nadaljnjega pa tuhtajte.

KLE PA M' OBVESTILCE
OBVESTILCE

Uredništvo Vas obvešča, da so novice po katerih naj bi člani bivšega uredništva našega cenjenega lista, postali člani sedanjega, neresnične oziroma plod kratkega stika v medsebojnem razumevanju v uredništvu

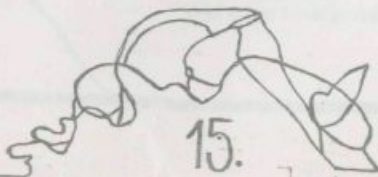
ŠE EN CONCURSUS!!

freaki, dantejevci, pomichelangeleni likovniki, uradno natalentirani talenti, nekulturno kulturni kulturniki, štoserji, (s)triperji, primorci, preki, anglikanci, avstralopitejki, rubini, dolgokurci, radiši, špeglarji, udarjeni maratonce, riovci, agitpropovci, culukafovc, spiritualisti, komunisti, fuzbalerji, filozofi, vidmarji in coleti, baletniki, stenografi, radioamaterji, zsmš-jevke, rusofili, leninisti, trocko-maoisti, in še vedno isti, cittadinisti, romantiki, zamorci, pedagogi, reacionarji, reformisti (oh spet so isti), klubaši, volilci, resolucionarji, sergejevci, shakespermovci, zakonopodiralci, knaflovci, štrajni, zakonci, raketarji, kaktusarji, palestinci, invalidi, poeti, brigadirji, diktatorji, španci, zobozdravniki, marginalci, levi od levih, ljudje iz živalskega vrta, rdeče kapice

vaš prostor je TRIBUNA

Trg osvoboditve I/II soba 86 vsak dan od 11 do 12, lahko pa že prej!

pb

TRIBUNA

študentski list

Izdajatelj UK ZSMS

LJUBLJANA, TRG REVOLUCIJE I II (soba 86)

Št. ŽIRO RAČUNA 50101-678-478-47420

PRIIMEK IN IME:

NASLOV:

Naročam študentski list „TRIBUNO“. Celoletna naročnina je 40 din.

Naročnino bom poravnal takoj.

Podpis:

HVALA